

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

CDPR artikkel 24 utdanning

Kristine Stadskleiv

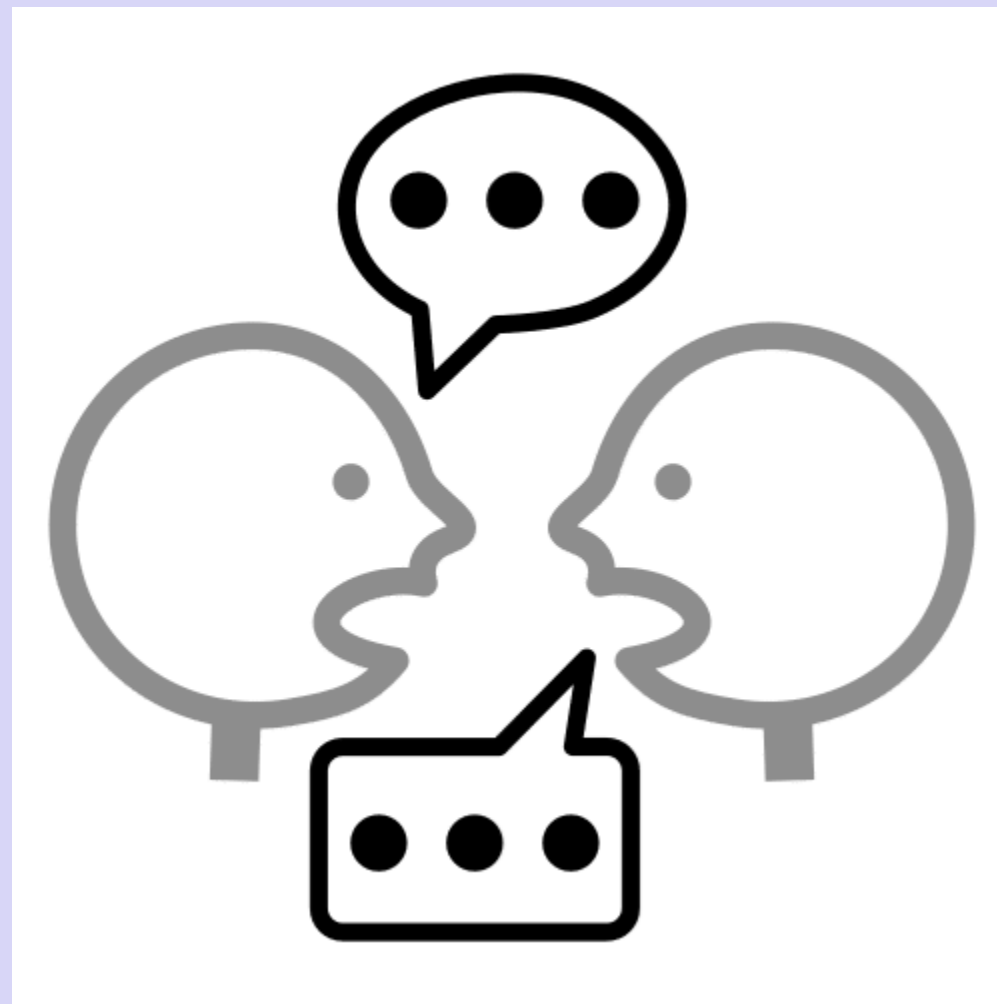
Professor, Institutt for spesialpedagogikk,
Universitetet i Oslo

Psykologspesialist, Seksjon for nevrohabilitering – barn,
Oslo Universitetssykehus

krisstad@uio.no

UNIVERSITETET
I OSLO

Tema

1. Hva er alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) ?

2. ASK i CDPR

3. Konsekvenser for oppfølgingstilbud

Konvensjon om
rettighetene til
mennesker med
nedsatt funksjonsevne

hjelp

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

ASK ER SPRÅK

ASK er språk som ikke er en persons egen tale

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) er:

- En ikke-vokal modalitet for å uttrykke seg språklig
- Kan for noen også lette forståelse av språklig informasjon

(von Tetzchner og Martinsen, 2002)

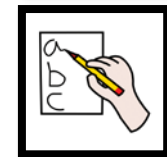
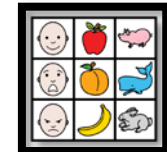
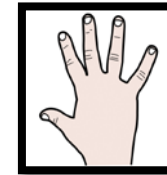
SPRÅK

Tale: Vanligste måten å uttrykke språk på

ASK: Andre former enn tale å uttrykke seg språklig på

- Varig alternativ til tale
- Supplement
 - Mens tale utvikles
 - Om tale er utydelig

Hjulpet versus ikke-hjulpet kommunikasjon

Ikke-hjulpet kommunikasjon (unaided communication)

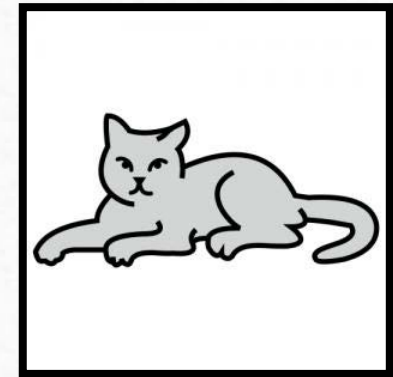
Ordene kan produseres ved hjelp av egen kropp

Hjulpet kommunikasjon (aided communication)

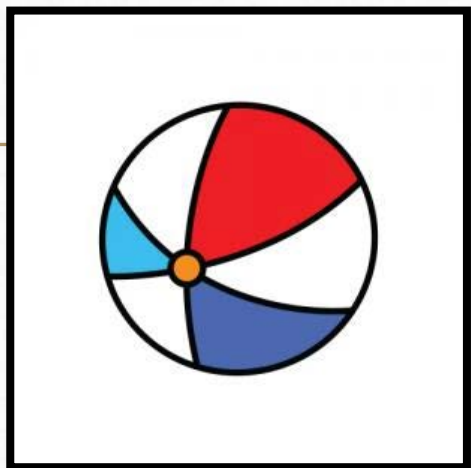
Vokabularet foreligger i en fysisk form utenfor personens kropp

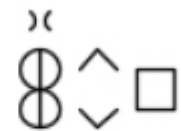

k-a-t-t

Hjulpet kommunikasjon:

rommer alt fra det enkle til det avanserte; språklig og teknologisk

Å kjøpe	en	ball	koster	mye	penger

ASK i CDPR

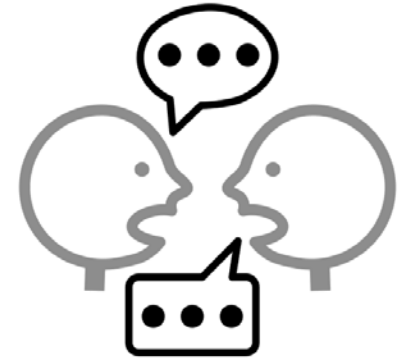
Konvensjon om
rettighetene til
mennesker med
nedsatt funksjonsevne

Hvor nevnes ASK i konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CDPR)?

- Artikkel 2: Definisjoner
- Artikkel 21: Ytringsfrihet og meningsfrihet, og tilgang til informasjon
- Artikkel 24: Utdanning

CDPR artikkel 2: Definisjoner

Definisjon av kommunikasjon og språk:

”**Kommunikasjon**” omfatter blant annet språk, teksting, punktskrift, taktil kommunikasjon, storskrift, tilgjengelige multimedia, så vel som skrift, lyd, lettlest språk, opplesning, alternative og supplerende kommunikasjonsformer, -midler og -formater, herunder tilgjengelig informasjons- og kommunikasjonsteknologi,

”**Språk**” omfatter talespråk og tegnspråk og andre former for ikke-verbal kommunikasjon,

CDPR artikkel 21: Ytringsfrihet og meningsfrihet, og tilgang til informasjon

Fokus: Sikre at tiltak iverksettes for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan utøve retten til ytringsfrihet og meningsfrihet, og å

- Søke
- Motta
- Meddele

opplysninger og tanker av alle slag, på lik linje med andre.

ASK nevnt spesifikt i 21b)

..i samhandling med det offentlig kan bruke ... ASK

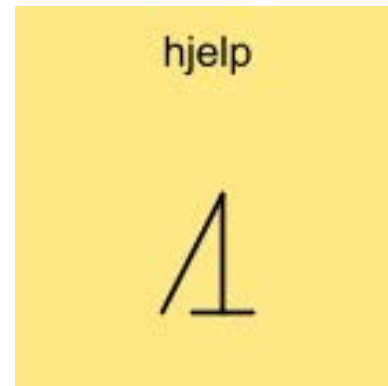
CDPR artikkel 24: Utdanning

Fokus: Sikre rett på utdanning, et inkluderende utdanningssystem og livslang læring

ASK nevnt spesifikt i

- 24, 3a): Legge til rette for innlæring ... av ASK
- 24, 4): Ansette lærere/lære opp fagfolk og personale i utdanningssystemet i ASK

Konsekvenser for oppfølgingstilbud

Artikkel 24 og utdanning

Innføring i ASK:

- Elever (i alle aldre) skal få opplæring i ASK

Lærere/personale må ha kompetanse på ASK:

- Ansette lærere med kompetanse og lære opp fagfolk og personale
 - Bevisstgjøring
 - Bruk av hensiktsmessige alternative og supplerende kommunikasjonsformer, -midler og –formater

⇒ Flere enn «bare» spesialpedagogen må kunne ASK

⇒ De ansatte må ha god nok ASK-kompetanse til å kunne bidra til praktisk bruk av ASK

⇒ Ansatte må tenke og planlegge helhetlig for elever som bruker ASK

Rettigheter til ASK:

- Barnehageloven (§39): Barn under opplæringspliktig alder
- Ny opplæringslov §11-12: Elever i grunn- og videregående skole, inkludert elever som har læretid i bedrift
- Ny opplæringslov §19-7: Deltakere i opplæringa for voksne

...som helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon:

- 1) Skal få bruke egnede kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmidler i barnehagen/opplæringen
- 2) Inkluderer opplæring i bruk av alternativ og supplerende kommunikasjon/rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerende kommunikasjon

Konsekvenser

At ASK er nevnt spesifikt i artikkel 24, i forhold til [utdanning](#), er helt nødvendig

Trenger tilgang til sitt språk og å kunne bruke dette i opplærings situasjoner

- Opplæring i: forutsetter kunnskap om ASK og evne til å være god språkmodell
 - Må være forberedt: barnet må ha noen å lære av og snakke med fra dag 1
- Å kunne bruke språket innebærer også
 - noen å kommunisere med
 - noe om kunne kommunisere om
- Kommunikasjonspartnere: ikke bare voksne, men også medelever
- Å kunne bruke i opplærings situasjoner
 - Tilrettelegge for læring
 - Tilrettelegge for aktiv deltakelse

Konsekvenser

At ASK er nevnt i forhold til utdanning er nødvendig, men ikke tilstrekkelig.

Viktig at ASK er inkludert i definisjon av kommunikasjon og språk (artikkel 2)

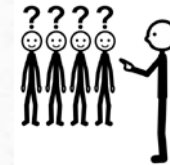
- Konsekvenser for hvordan vi tenker om tiltak
- ASK er ikke en spesialpedagogisk metode
- ASK er ikke hjelpemidler
- ASK er personens språk: alle arenaer, 24/7, hele livsløpet

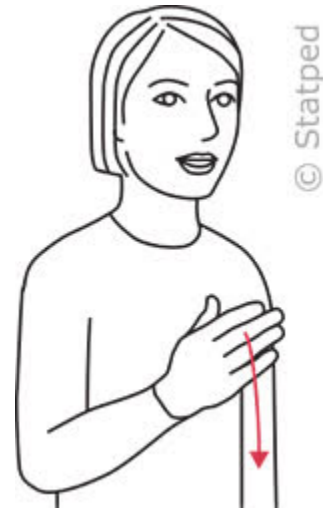
ASK er inkludert som forutsetning for ytringsfrihet, meningsfrihet, tilgang til informasjon (artikkel 21)

- Understreker hvor grunnleggende det er å kunne ha tilgang til og få bruke sitt språk

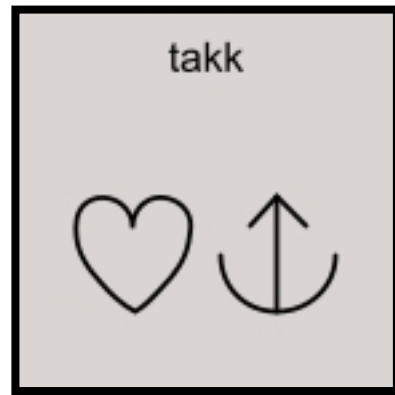
Målet bør være å gi personer som bruker ASK

evnen til å si det de ønsker å si,
til dem de ønsker å si det,
på den måten de vil og
‘på det tidspunktet de ønsker

Takk for oppmerksomheten!

Illustrasjoner i presentasjonen er
hentet fra tegnbanken.no ©
Statped, blissonline.se og
arasaac.org